

ЗАСОБИ НАОЧНОСТІ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИВЧЕННІ МОДУЛЯ «ШВЕЙНА СПРАВА»

Задля збагачення та розвитку методів подання навчального матеріалу у педагогічній майстерності прийнято застосовувати засоби наочності, як ефективний прийом візуалізації теоретичної інформації.

Наочність характеризують, як важливий дидактичний принцип в освіті, що уособлює в собі універсальний засіб навчання та виховання, відображаючи різноманіття конкретних явищ, предметів навколишнього світу; організовує сприйняття і спостереження реальної дійсності та сприяє на сенсорну сферу учня розвиваючи уяву та мислення.

Із праці «Велика дидактика» Я. Коменський поширював думку: «Усе, що тільки можливо, слід передавати учням через органи чуття – через зір, слух, дотики...бо ніщо не потрапляє до розуму, якщо спочатку не пройде через чуттєве сприйняття». Вказана думка стала початком для введення та поширення у навчальний процес засобів наочності.

У педагогіці прийнято кваліфікувати засоби наочності за відповідними критеріями: за характер наведеного матеріалу; за способами зображення; за змістом; за тривалістю практики виконання; за об'єктом звернення [1].

Відповідно за критеріями наочні засоби поділяти на три види, а саме:

1. Зображувальні – муляжі, картини, копії, плакати, які застосовують для виділення та підкреслення важливих елементів у вивченні навчального матеріалу.

2. Натуральні – географічні об'єкти, тварини, рослини, фізичні та хімічні явища, реальні предмети та процеси, які учні можуть побачити у їхньому природньому вигляді та вивчати за допомогою тактильного відчуття.

3. Знаково-символічні – різноманітні схеми, діаграми, формули, таблиці, графіки виділяють суть навчальної теми через певні символи [1].

Засоби наочності відіграють важливу роль у вивченні навчального предмета «Технології» здобувачами освіти 10-11 класів. Завдяки використанню педагогами засобів наочності, здобувачам легше сприймати навчальну інформацію, концентрувати увагу та здійснювати творчий підхід до виконання практичних завдань [2].

Під час вивчення модуля «Швейна справа» здобувачі потребують якісну візуалізацію складних схем устаткування, стібків, вузлів та переплетень тканин, для кращого розуміння навчального предмету та продуктивної роботи над практичними завданнями. У процесі виконання практичної роботи для кращого орієнтування у виготовленні виробу доцільно використовувати технічний опис (ТО) та технічну послідовність обробки (ТПО), які варто подавати у вигляді зображувальних засобів (схеми, плакати).

Отже, дидактичний принцип наочності відіграє важливу роль у навчальному середовищі без якого здобувачі освіти не мають чіткого розуміння поданої інформації. Засоби наочності сприяють ефективному засвоєнню інформації через чуттєве сприйняття, що дозволяє здобувачам освіти самостійно пізнавати структуру об'єкта, усвідомлювати його роль у житті та в перспективі ближнього майбутнього.

Література

1. Малафійк І.В. Дидактика новітньої школи: Навчальний посібник / І.В. Малафійк. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2014. – 632 с.
2. Кондратюк Г. Вимоги до складання навчальних програм освітньої галузі – Технологія для загальноосвітніх закладів / Г. Кондратюк, Л. Денисенко //Трудова підготовка в закладах освіти. – 2003. – №4. – С.19-21.

РАШИДОВА СВІТЛАНА

Державна науково-педагогічна бібліотека України
імені В. О. Сухомлинського (м. Київ)

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ СУПРОВІД ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ ДО РОБОТИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТИ

Сучасна система освіти враховує усі виклики, що постають перед людством. Одним із таких викликів і перспектив в освіті є інклюзія. Тож, методологічним і практичним підходом стає інклюзивний підхід, орієнтований на принципи інклюзії, що забезпечує рівні можливості для всіх здобувачів освіти, незалежно від їхніх особливостей і освітніх потреб. Безперечно, ключовим аспектом успішної організації і реалізації інклюзивної освіти є якісна підготовка фахівців, здатних створювати комфортне інклюзивне

середовище, здійснювати навчальний процес, впроваджувати необхідні технології навчання осіб з особливими освітніми потребами, надавати психолого-педагогічний супровід, виховувати, тобто володіти інклюзивною компетентністю. Інтенсивні процеси цифровізації сучасного суспільства вимагають упровадження нових підходів до підготовки педагогічних кадрів, оволодіння ними цифровими технологіями, зокрема для роботи в інклюзивному освітньому середовищі.

Важливу роль у процесі підготовки фахівців у сфері освітньої інклюзії виконує інформаційно-аналітичний супровід, який покликаний оптимізувати підготовку спеціалістів та підвищувати їх компетентність: швидко надавати актуальну інформацію, забезпечувати педагогів методичними та аналітичними матеріалами, інформаційно-аналітичними ресурсами. Тож, одним із ключових напрямів модернізації освіти, зокрема з підготовки педагогів, є *інформаційно-аналітичний супровід* – система збору, оброблення, аналізу й використання освітніх даних для прийняття обґрунтованих управлінських рішень [3].

Професійна підготовка педагогів для роботи в умовах освітнього інклюзивного середовища передбачає не тільки розвиток педагогічної компетентності та майстерності, а й розвиток інклюзивної та цифрової компетентностей як якісний результат їх підготовки, точніше, підготовленості. Ключовими методологічними підходами до підготовки фахівців в умовах інклюзивного освітнього середовища можна визначити: компетентнісний; міждисциплінарний; середовищний; особистісно-діяльнісний; інклюзивний; комплексний і системний; технологічний. Підготовка фахівців-педагогів має супроводжуватись організацією інклюзивного середовища через занурення в нього, а також за умов впливу і знань спеціалістів різних сфер інклюзивного знання (фізіології, медицини, психології, реабілітології, педагогіки тощо). Нормативно-правовий, менеджерський, методичний, психологічний і педагогічний супровід є необхідною умовою якісної, ефективної підготовки фахівців з інклюзивної освіти. А з цією метою саме інформаційно-аналітичний супровід покликаний пришвидшити і облегшити підготовку усіх фахівців, дотичних до освітньої інклюзії. Інформаційно-аналітичний супровід підготовки педагогів включає три ключові компоненти: *інформаційний* – збір і систематизація даних про стан підготовки педагогічних кадрів, їх цифрові компетентності, участь у програмах підвищення кваліфікації; *аналітичний* – оцінювання ефективності навчальних програм, виявлення тенденцій і проблем підготовки педагогів до інклюзивної освіти; *організаційно-управлінський* – ухвалення рішень щодо вдосконалення змісту, форм і методів професійного навчання на основі отриманих даних [8].

На базі Державної науково-педагогічної бібліотеки імені В. О. Сухомлинського відділ наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти (завідувач кандидат педагогічних наук, старший дослідник Ростока Марина Львівна) працює над темою наукового дослідження: «Інформаційно-аналітичний супровід цифрової трансформації освіти і педагогіки: вітчизняний і зарубіжний досвід», в рамках якої здійснюється й інформаційно-аналітичний супровід інклюзивної освіти. Співробітники відділу розробляють з цією метою наукові продукти [1; 5; 6; 7].

В умовах цифрової трансформації на перший план виходять інформаційні технології, функція яких – забезпечити доступність освіти та адаптацію навчального матеріалу відповідно до індивідуальних потреб. Використання спеціальних програм, додатків, адаптивних технологій та інших інновацій може створити сприятливі умови для забезпечення інклюзивного доступу до інформації та навчання і зменшити цифровий розрив. Інформаційні технології в інклюзивній освіті, доступ до інформації осіб з особливими освітніми потребами та забезпеченість вчителів, методистів, менеджерів від освіти інформаційно-аналітичним супроводом, з одного боку, реалізують інформаційне забезпечення, з іншого – реалізують дотримання принципів доступності, рівних прав і можливостей, індивідуалізації (через індивідуальні навчальні траєкторії), диференціації (за медичними показниками), соціальної справедливості і відповідно – вирішують завдання безбар'єрності в інклюзивній освіті.

В умовах цифровізації особливого значення набуває цифрова компетентність педагога, яка виявляється в умінні добирати адаптивні цифрові інструменти, онлайн-ресурси та мобільні додатки, що підтримують навчання дітей з особливими освітніми потребами. До таких ресурсів належать системи дистанційного навчання (Google Classroom, Moodle), платформи для інтерактивної взаємодії (Zoom, Microsoft Teams), а також спеціалізовані програми, як-от LearningApps, Symbaloo, ClassDojo, які дають змогу реалізовувати індивідуальний підхід до навчання [2]. У сфері інклюзивної освіти важливим є застосування аналітичних даних для персоналізації навчання педагогів – добору курсів і тренінгів з урахуванням їхнього рівня цифрової, психологічної та методичної готовності до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами [4]. Одним із ефективних напрямів є впровадження інформаційно-аналітичних панелей (дашбордів), які візуалізують ключові показники підготовки педагогічних кадрів, наприклад: рівень цифрової компетентності, участь у вебінарах, результати сертифікації, відгуки учасників. Такі рішення сприяють формуванню системи data-driven управління освітою, коли рішення ухвалюються на основі реальних даних [9].

Отже, підготовка фахівців до роботи в інклюзивній освіті має бути системною, інтеграційною та базуватися на міждисциплінарному підході. Використання цифрових технологій у цьому процесі є не лише засобом, а й інструментом професійного зростання педагога.

Література

1. Годецька Т. І. (2024). Інклюзивні освітні середовища в контексті цифрової трансформації суспільства: психологічний аспект (аналітичний огляд). *Аналітичний вісник у сфері освіти і науки* (20). С. 78-111. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743109/> (дата звернення: 02.02.2025).
2. Даниленко І. (2022). Цифрові технології у підтримці інклюзивного навчання. *Педагогічний дискурс*. Вип.33. С.112–118.
3. Коваль І. (2022). Інформаційно-аналітичне забезпечення управління освітою в умовах цифровізації. *Освітній простір*. Вип. 4(38). С.41–49.
4. Колупаєва А. (2029). Підготовка педагогів до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. Харків: Основа.
5. Рашидова С.С. (2025). Інформаційне забезпечення інклюзивної освіти в умовах цифрової трансформації. *Адаптивні процеси в освіті* : збірник матеріалів (тез доповідей) 4-го Міжнародного наукового форуму. Юстон, м. Київ, Україна. С. 187-188. ISBN 978-617-8335-42-7. URI: <https://surl.li/yhfcuv>
6. Інформаційно-аналітичний супровід розвитку громадянської компетентності педагогів для роботи в інклюзивному освітньому середовищі: бібліографічний огляд (част. 1) / упоряд. С. С. Рашидова (2025). *Віртуальний читальний зал освітянина. Освіта і наука в умовах війни (онлайн-проект)*; ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського; НАПН України, 23 с. <https://surl.li/yzgnnb>
7. Росток М. Л. (2022). Інформаційно-аналітичне забезпечення підготовки наукових кадрів в умовах воєнного стану та сучасної освітньої трансформації (аналітичний огляд). *Аналітичний науковий вісник у сфері освіти і науки* (15). С. 3-20. URL: <https://surl.li/vqmqqxy> (дата звернення: 02.02.2025).
8. Соколова Т. (2020). Аналітичні інструменти моніторингу якості підготовки педагогічних кадрів. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. Вип. 5(80). С. 56–61.
9. European Commission (2023). *European Framework for the Digital Transformation of Education (DigCompEdu 2.0)*. Publications Office of the European Union.

РОМАНЮК КАТЕРИНА

Хмельницький національний університет (м. Хмельницький)

СТВОРЕННЯ БАГАТОШАРОВИХ ЗОБРАЖЕНЬ У ТЕХНІЦІ «ВОВНЯНОЇ АКВАРЕЛІ»

Техніка «вовняної акварелі» – це сучасний вид декоративно-прикладного мистецтва, який поєднує живописні принципи з текстильною фактурністю. Створення багатошарових зображень у цій техніці дозволяє досягти глибини, об'єму та м'якого переходу кольорів без використання фарб. Використання натуральної вовни дає змогу передати настрій, динаміку та ніжність образів, що робить цю техніку популярною серед сучасних художників і педагогів.

Майстерність ваяння з вовни передавалася з покоління в покоління. Завдяки археологічним знахідкам відомо, що давні алтайці ваяли повсті різних сортів та якості шерсті і пуху овець. Натуральний колір повсті білий або чорний, залежно від масті овець, але нерідко повсті забарвлювали. Жовтуватий колір, знайдених артефактів, є результатом довгого перебування повсті у вологій землі. З вовни, методом ваяння виготовляли килими і помпони для сидел [1].

У техніці ваяння з плином часу майже нічого не змінилося. Однак у наш час вивели нові породи овець – мериносові. Вони славляться більш тонкою м'якою шерстю, з якої можна отримати виключно ніжні вироби. Термін «вовняна акварель» виник завдяки візуальній схожості робіт із класичним живописом аквареллю. Як і у акварелі, тут досягається ефект м'якості, прозорості та плавних кольорових переходів, однак їх створюють не фарбами, а тонкими волокнами вовни, викладеними на фон шарами.

Сучасне мистецтво дедалі активніше інтегрує природні матеріали у художню практику. Сьогодні ваяння перетворилося на цікаву форму мистецького самовираження. Майстри з художньої обробки вовни винаходять нові нетрадиційні прийоми ваяння шерсті. Уже увійшли в моду і вражають своєю новизною та оригінальністю аксесуари та прикраси з повсті, одяг, повстяні картини та іграшки. Декоративне мистецтво активно розвивається, поєднуючи традиційні матеріали з новими художніми підходами. Однією з таких інновацій є техніка вовняної акварелі, у якій замість фарб використовується кольорова вовна, що викладається на фон у кілька шарів [2].

Багатошаровість є основною ознакою цієї техніки. Кожен шар вовни створює ефект напівпрозорості, що дозволяє досягати плавних переходів кольорів і відчуття глибини простору. Завдяки цьому роботи нагадують живопис аквареллю, але з характерною м'якою фактурою.

Вовняна акварель дозволяє передавати глибину, рух повітря, світло та настрій. Вона поєднує виразність живопису з м'якістю текстилю, тому має великий естетичний потенціал. Завдяки фактурності матеріалу, кожна робота є унікальною – навіть при повторенні сюжету зображення набуває нового звучання.